

Počátky totalitního státu

Autor: Mgr. Jaromír JUŘEK

Kopírování a jakékoliv další využití výukového materiálu je povoleno pouze s uvedením odkazu na www.jarjurek.cz

1. Komunistický teror

Obnovení Československé republiky 1945

Obnovená Československá republika, v čele opět s prezidentem Benešem, se podstatně lišila od první republiky. Výrazně se proměnila národnostní skladba obyvatelstva. Na základě rozhodnutí vítězných mocností na konferenci v Postupimi, byl proveden odsun téměř 3 mil. obyvatel německé národnosti z Čech a Moravy do poraženého Německa, odsun byl doprovázen několika násilnými excesy z české strany. Podkarpatskou Rus, za války patřící Maďarsku, získal Sovětský svaz. Dekrety prezidenta republiky byl znárodněn klíčový průmysl, doly, banky a pojišťovny, a majetek odsunutých Němců a českých kolaborantů a zrádců byl zkonfiskován. Politické strany, které byly zkompromitované sympatiemi k fašismu, ale i jen vyznačující se pravicovou orientací !! nebyly obnoveny, naproti tomu silné pozice dosáhli komunisté.

V parlamentních volbách v roce 1946 zvítězila v českých zemích s převahou Komunistická strana Československa a na Slovensku národně orientovaná Demokratická strana. Vítězství komunistů upevnilo vztah k Sovětskému svazu a fakticky rozhodlo o dalším vývoji.

Komunistický "vítězný" únor 1948

Komunisté se tehdy těšili důvěře významné části obyvatel, příklon ke komunistickým ideálům byl reakcí na prožité válečné útrapy a souvisel i s touhou po nové, sociálně spravedlivější společnosti. Důvodem bylo i to, že lidé zazlívali západním představitelům přijetí mnichovské dohody. Komunističtí funkcionáři dokázali této podpory využít a již na podzim 1947 se jim podařilo intrikami zlomit pozice Demokratické strany na Slovensku a vytvořit si předpoklady k ofenzívě v českých zemích. Obratně vyvolali vládní krizi a 25. února 1948 přiměli prezidenta Beneše, aby přijal demisi ministrů z demokratických stran a pověřil sestavením nové vlády komunistického předáka Klementa Gottwalda. Tím se Komunistická strana Československa za sympatií mnoha obyvatel chopila moci, tu si pak udržela po jednačtyřicet let. Následná demise Edvarda Beneše, který odmítl podepsat novou nedemokratickou ústavu a volba Klementa Gottwalda prezidentem Československé republiky dovršila komunistický triumf.

Dobové dokumenty:

<http://www.youtube.com/watch?v=O3bBcTuwfSY>

<http://www.youtube.com/watch?v=WNFMmgE8etY>

Komunistická 50. léta

Únorové události roku 1948 zároveň znamenaly na dlouhý čas konec demokracie v Československu. Komunistický stát se označoval za lidově demokratický, ale parlamentní systém a lidská práva se stala jen deklarovanou záležitostí. Komunistická strana pod Gottwaldovým vedením plnila Stalinovy direktivy, opustila předvolební heslo o specifické československé cestě k socialismu a postupovala podle sovětského vzoru. Bylo provedeno důsledné znárodnění všech podniků a živností bez náhrady a násilná kolektivizace zemědělství (vznik jednotlivých JZD), a zahájena výstavba těžkého průmyslu, sloužícího mnohdy k vojenským účelům, vše bylo doprovázeno budovatelským nadšením. V roce 1949 vstoupilo Československo do RVHP (Rada vzájemné hospodářské pomoci - organizace sdružující socialistické země), čímž podřídlilo i svou ekonomiku sovětskému diktátu. O šest let později se stalo zakládajícím členem Varšavské smlouvy, která měla tvořit protiváhu vzniklému NATO. Zásadní ekonomické změny způsobily hospodářské problémy. Nesouhlas části obyvatel s režimem zlomily vykonstruované soudní procesy, a to jak s antikomunisty, tak i s odlišně smýšlejícími komunisty, ty byly obvykle motivovány bojem o moc v komunistické straně. Obžalovaní byli vždy veřejnosti prezentováni jako zrádci a škůdci ve službách západních imperialistů. Pro politické vězně byly zřizovány pracovní tábory (např. při uranových dolech). Měnová reforma v roce 1953 vedla k ochuzení širokých vrstev, charakteristické bylo i tažení proti církvím. Jedinou oficiální ideologií komunistického státu se stalo nadekretované marxisticko-leninského učení, které bylo masově šířeno veřejně sdělovacími prostředky, postupovalo všemi společenskými sférami včetně školské výuky. Nejhorší excesy skončily v roce 1953, kdy zemřel Stalin a Gottwald. Komunisté pak dále pokračovali ve výstavbě "lepších zítřků" a v roce 1960 vyhlásili v nové ústavě vybudování socialismu.

Dobové dokumenty:

<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10317262233-abeceda-komunisticky-zlocinu/411235100181007-prvni-gottwalduv-mrtvy/>

<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10317262233-abeceda-komunisticky-zlocinu/411235100181005-emigrace/>

<http://www.youtube.com/watch?v=k7E0I937g6c>

<http://www.youtube.com/watch?v=axpjqOzwsYo>

http://www.stream.cz/video_world/-jcUA_koOkY

Obsah

1. Komunistický teror

2